

Pronina A. Linguometodic characteristics of British online publications as a means of forming English-language competence among pupils of the 9th grade of GSEI.

The article describes the linguometodic features of British online publications as a means of forming English-language competence among pupils of the 9th grade of GSEI. The concept of foreign language communicative competence has been clarified. The importance of bringing the educational environment closer to real communication situations due to authentic materials presented by modern English-language online publications is determined.

Key words: *foreign language communicative competence, mass media, multicultural personality, interethnic communication, authentic materials.*

К. І. Сердюк

Науковий керівник – доц. В. В. Герман

ХАРИЗМА СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ-ОРАТОРА

У статті з'ясовано роль харизми у педагогічній діяльності сучасного вчителя-оратора, розглянуто основні якості харизматичного педагога.

Ключові слова: *сучасний педагог, харизма, вчитель-оратор, лідер.*

Постановка проблеми. Питання харизматичних якостей вчителя-оратора сьогодні є актуальним. Еволюція суспільних процесів призводить до еволюції у розвитку освіти. Вчитель сьогодні вже не той, який був 10-15 років тому, чи у минулому столітті. Процеси розвитку суспільства висувають нові вимоги до професійної підготовки педагогів. Сьогодні перед вчителем постає непросте завдання – не просто провести урок, а донести знання до учнів, зацікавити їх, знайти індивідуальний підхід до кожного учня. Для активної взаємодії з учнями, вдалої організації та проведення уроку сучасний учитель повинен володіти прийомами впливу на слухацьку аудиторію, чітко, яскраво і переконливо висловлювати свої думки. Сучасний вчитель – це неперевершений оратор, майстер своєї справи, актор, світоч майстерності та переконання.

Аналіз актуальних досліджень. Значний інтерес та увагу до особистості вчителя дослідники виявляли ще у Давній Греції і Давньому Римі. У мінливому ХХІ столітті інтерес та увага науковців до особистості вчителя-оратора тільки поглибилися. У психології проблему лідерських якостей вчителя, зокрема: здібності в організації, рівень інтелекту, соціальний талант досліджували Л. Уманський, В. Шепель. Проблему майстерності вчителя досліджували: В. Бажанюк, І. Зязюн, В. Камишин, Л. Крамущенко, І. Кривонос, О. Мірошник, В. Семиченко, Н. Тарасевич, Є. Худобіна та ін. Риторична

особистість сучасного вчителя розкрита у працях В. Герман. Ролі вчителя в освітньому процесі присвячені розвідки Н. Гупан, М. Барчій, В. Жуковського. Однак сьогодні питання професійності, харизми вчителя у педагогічній діяльності залишається недостатньо розкритим.

Мета статті – визначити роль харизматичних якостей вчителя-оратора у його професійній майстерності, зважаючи на вимоги суспільного розвитку.

Виклад основного матеріалу. Сучасний вчитель – неординарна особистість, яка вміє засобами красномовства пливати на думки, почуття, свідомість учнів, яка вміє достойно поводити себе у будь-якій ситуації. Такі вміння вчителя є важливими і необхідними у педагогічній взаємодії вчитель-учень, для мотивації в учнів навчатися, для зацікавлення учнів у навчанні. Характер професії педагога зумовлює його постійне перебування у комунікативних ситуаціях. Мова, слова – важливий інструмент у вчительській діяльності, найкращий засіб впливу. Основні комунікативні завдання педагога полягають у дотриманні культури мовлення, здатності «зачепити» словом, вмінні легко доводити свою думку, переконувати, надихати. Вчитель – рушій навчання. Для того, щоб вдало організувати і провести урок, необхідно володіти глибокими знаннями. Переконати інших зможе лиш та людина, яка має переконливість у собі, має харизму.

З латинської слово «харизма» перекладається як «Божий дар», «милість». На думку В. Герман, «Харизма – сприйняття оратора як такої особистості, яка має особливе обдарування, здатна впливати на інших і гарантує незмінний успіх спілкування. Харизма – це особистісна якість, яка дозволяє людині легко й невимушено реалізовувати себе в житті, впливати на людей, прищеплювати їм свої погляди, мотивувати їх до дії. Харизматична особистість – це лідер, основними рисами якого є неординарність, обдарованість, привабливість, упевненість, переконливість, оптимістичність, самокритичність, незалежність, висока риторична культура, «невидима енергія з видимим ефектом» (М. Вільямсон)» [3, с. 71].

Сучасна дослідниця А. Бардичевська наголошує, що харизма має декілька компонентів: психологічний, комунікативний, іміджевий та містичний. Психологічна складова – це певні риси характеру людини, її звички та ін. Ця складова будується від природи, тому її важко змінити. Комунікативна складова – змінна. Розвиваючи навички спілкування, можна навчитися «запалювати» аудиторію, надихати, вражати неперевершеним красномовством. Іміджева складова – це те, що про лідера думають люди, на яких він намагається вплинути. Вона є найбільш змінною навіть у короткі проміжки часу. Містицизм у харизматиках – це те надприродне, божественне, якась надзвичайна енергія, що притягує [див. 2, с. 2].

Харизма є не що інше, як сила притягання, яку випромінює особистість, мистецтво легко і невимушено залучати до себе прихильників. Особистість, у присутності якої виникає почуття затишку, комфорту, до слів якої прислухаються, яка надихає і захоплює собою, особистість, яка має іскорку, – це харизматична людина. Звичайно, кожній людині властиве індивідуальне сприйняття і розуміння іншого, але якщо людина викликає у вас симпатію, у вас виникає почуття духовної близькості, до такої особистості будуть всі тягнутися.

Харизматична особистість – це неперевершений оратор, що володіє мистецтвом слова, який завжди знаходиться в центрі уваги, здатний переконати і схилити на свою сторону навіть вороже налаштований натовп. У суперечливих ситуаціях харизма стає переконливим аргументом. Вона допомагає оратору впливати на людей, навіть якщо їхня позиція не збігається з його точкою зору. Він випромінює впевненість, віру, оптимізм, насагу. Вислів «у нього є харизма» – це значить індивід справляє сильне враження на інших, вони готові слідувати за ним. Харизматична особистість завжди досягає успіху. Серед основних харизматичних якостей можна виділити такі: особиста невидима сила з «видимим ефектом» (М. Вільямсон), це той вогник, який має не кожна пересічна людина; ототожнення себе з роботою; харизматична людина не уявляє свого життя без улюбленої роботи чи улюбленого заняття; упевненість у своїх силах, душевна гармонія та рівновага; вміння мотивувати себе та інших; активність,

енергійність, уміння приймати швидкі та виважені рішення; активна життєва позиція; уміння ставити перед собою метою і наполегливо йти до неї; здатність бути взірцем для наслідування, еталоном досконалості; комунікабельність та вміння встановлювати довготривалі відносини з іншими.

Харизматична людина – це вчитель, товариш, порадник, друг, наставник, який знає що потрібно робити в різних ситуаціях, адже така людина завжди знайде вихід з будь-якого становища. Така особистість завжди бачить перспективу краще за інших, вона віддана певній ідеї, готова ризикувати, здатна брати на себе відповідальність, здатна критично оцінити ситуацію, знайти шляхи і ресурси для досягнення поставленої цілі.

Харизма – це своєрідний вплив, який базується на властивостях особистості, здатність легко залучати собі прихильників. Серед основних характеристик харизматичного педагога виділяють такі: впевненість у собі, впевнена манера, здатність володіти собою і ситуацією, хороші риторичні здібності, такі як: вміння говорити влучно, точно, лаконічно, з дотриманням культури мовлення, здатність «заражати» інших слухачів своїми думками, почуттями. Харизматичний вчитель незалежний і самостійний у рішеннях і вчинках, впевнений в собі, вірить в себе, привертає до себе увагу своє чарівністю, невидимою енергією, надихає інших на певні дії та вчинки, схильний до професійної та управлінської самовіддачі. Харизматичний учитель вміє легко переконати і навчити учня, впливати на батьків, є незамінним у колективі.

Учитель повинен бути емоційним, щирим, проте йому необхідно уникати фальшивого пафосу. Він сам повинен вірити в те, що він прагне донести до учнів; знання, які він дає учням, повинні мати міцний зв'язок із життям. Адже, як зазначав К. Д. Ушинський, «учень – це не посудина, яку потрібно наповнити знаннями, а факел, який треба запалити» [5, с. 17].

Дехто вважає, що харизма – вроджена якість; на думку інших – харизму людина може розвивати самостійно. Харизматичний лідер – не той, хто веде за собою, а той, хто веде себе, є еталоном досконалості для своїх вихованців. Харизма – це талант, який даний, на жаль, не кожному. Для того, щоб бути

харизматичною особистістю, недостатньо читати хитромудрі книги чи спостерігати за відомими світовими харизматичними лідерами. Чистота і культура мови створюють в особі вчителя неповторну індивідуальність й органічно доповнюють його харизматичність.

Висока духовність, критичне мислення, позитивне світосприйняття, віра в себе допомагають учителю досягати значних успіхів у професійній діяльності, реалізовувати себе в житті, бути «душею» колективу. Харизматичний лідер – людина, яка ставить перед собою мету і впевнено досягає її. Удосконалювати свої харизматичні якості доречно в тому випадку, якщо є прагнення бути господарем свого життя. Якщо ж такого такого прагнення немає, то харизматичність тут зайва – бути під чиймсь керівництвом значно зручніше і надійніше.

У літературі описані способи посилення харизматичності педагога і керівника в галузі освіти. Слушною є думка Л. Мацько, яка зазначає, що «педагог повинен беззастережно вірити в себе», а значить – відчувати своє призначення, свою місію, «він повинен бути готовий до інтенсивної професійної діяльності, у нього повинна виявлятися схильність до професійної та управлінської самовіддачі; він повинен йти на самопожертву і свідомо платити певними стражданнями або втратами за свою відданість ідеї, цінності, справі» [4, с. 180]. У педагога повинна проявлятися відданість цілі або ідеї. Харизматичний фахівець повинен мати стабільний, стійкий професійний стиль.

Харизмою є значний авторитет, що базується на поєднанні лідерства і вміння «заражати» своїми думками, почуттями інших. Харизматичність – чудова можливість для самовдосконалення. Харизматичність – це «тренінг довжиною в життя, постійний тонус» [1, с. 176]. Учні, колектив і просто пересічні люди відразу помітять й оцінять вчителя, який сумлінно, із задоволенням виконує свою роботу, не боїться брати на себе відповідальність, мотивує й активно залучає учнів у навчальний процес, допомагає їм, робить вагомий внесок в освітню справу. Сучасний харизматичний вчитель – креативний, творчий, активно бере участь в освітніх проєктах, відповідальний, компетентний у своїй справі. Харизматичний вчитель – відкрита особистість: він ніколи не буде

створювати бар'єр між собою і своїми учнями та колегами. Йому відома віра кожної людини у свою унікальність, і він успішно цим користується.

Харизму слід розвивати як свідому поведінку, яку можна використовувати тоді, коли потрібно. Харизматичний вчитель разом з батьками покликаний формувати загальнолюдські цінності в учнів, виховувати оптимізм, мотивувати до активної життєвої позиції. Харизма має вирішальне значення й тоді, коли необхідно за короткий час об'єднати групу людей, скерувати їх зусилля на досягнення єдиної мети.

Великодушність, простодушність, щиросердність – це якості харизматичного вчителя. Він дійсно любить навколишніх людей, себе і своїх учнів. У ньому ніби живе дві особистості – вчитель і проповідник одночасно. Він не просто «ходяча енциклопедія», він ще і носій своїх духовних і моральних цінностей. Як і кожний учитель, він відчуває власну потребу у віддачі, що полягає не просто в передачі знань, а й в прийнятті людьми його цінностей. Харизматичному вчителеві завжди вдається збагатити внутрішній світ своїх учнів, оскільки він має розвинену яскраву картину світу. Для вчителя великим задоволенням буде спостерігати за професійним і духовним зростанням своїх учнів.

Висновки. Харизма – це справді талант, який даний не кожному. Харизма – це особистісна якість, яка дозволяє людині легко й невимушено реалізовувати себе в житті, впливати на людей, прищеплювати їм свої погляди, мотивувати їх до дії. Харизматичний вчитель сьогодні – це одна із вимог часу. Він є одним із головних факторів успішності у навчанні, позаяк він упевнений у собі, доконало володіє засобами переконання та навіювання, є взірцем для наслідування, еталоном довершеності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Риторика: навчальний посібник. Львів: Світ, 2001. 240 с.
 2. Бардичевська А. Б. Феномен харизматичного лідерства. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Філософія. Культурологія. Київ, 2008. № 2. 159 с.
 3. Герман В. В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навчальний посібник. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
 4. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика: навчальний посібник. Київ: Вища школа, 2-ге вид., 2006. 311 с.
 5. Ушинський К. Рідне слово. Рідне слово. Львів, 1960. 23 с.
- Serdiuk K. Charism of a modern teacher-speaker.*

The article clarifies the role of charisma in the pedagogical activity of a modern teacher-speaker, considers the main qualities of a charismatic teacher.

Key words: modern teacher, charisma, teacher-speaker, leader.

О. І. Титаренко

Науковий керівник – доц. О. П. Кумеда

МОВНА НОРМА ЯК ЦЕНТРАЛЬНА КАТЕГОРІЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ НАУКИ

У статті проаналізовано поняття мовної норми з позицій сучасної лінгвістичної науки. На основі дослідження соціолінгвістичної природи мовної норми визначено основні чинники її формування й функціонування в умовах активних змін мовної практики носіїв.

Ключові слова: мовна норма, літературна норма, соціолінгвістика, культура мови, кодифікація.

Постановка проблеми. В умовах активізації процесів глобалізації, інформатизації й технологізації суспільства відбуваються інтенсивні зміни всередині мовних систем. Розвиток мови на сучасному етапі призводить до перегляду й переорієнтації проблеми мовної норми в лінгвістичній науці. Динамічні зміни соціокультурного життя вимагають переосмислення структури самого поняття мовної норми, умов її формування й функціонування.

Аналіз останніх досліджень. Актуальність роботи зумовлена появою нових тенденцій у сучасній мовній практиці, переоцінкою категорії мовної норми в умовах змін мовних систем; увагою дослідників до проблеми унормування сучасної української літературної мови.

Активно досліджували поняття мовної норми такі науковці, як: С. Бибик, С. Єрмоленко, А. Коваль, Т. Коць, О. Курило, М. Пилинський, О. Пономарів, О. Синявський, М. Сулима та інші. У своїх дослідженнях лінгвісти подають дефініцію мовної норми, аналізують умови її вироблення й поширення, соціолінгвістичний контекст, особливості функціонування на певному етапі історичного розвитку мови тощо. Проте, незважаючи на зазначені аспекти вивчення проблеми, переосмислення мовної норми як центральної категорії лінгвістичної науки на сучасному етапі є актуальним і потребує подальших досліджень.

Мета статті – проаналізувати особливості поняття мовної норми як центральної категорії сучасної лінгвістичної науки.